

aminfo

Nr.1-2016
Årgang 26

INTERNT INFORMASJONSORGAN

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger

- «De Utvalgte» - ny utstilling i produksjon
- Tirsdagsforedrag på AM
- Norgeshistorie på nett
- Marthe er master
- Åge sin arbeidsdag
- Gull og banditter
- Lise Johnsen studerer forskningskommunikasjon

<http://ansatt.uis.no>

ARKEOLOGISK
MUSEUM
Universitetet
i Stavanger

Fiskekroker i bein. Fra «Rogaland gjennom 10 000 år».

«De Utvalgte» - ny utstilling i produksjon

Takk til alle som har sendt inn sine Highlights til den nye temporære utstillinga i A-blokka! I desse dagane foregår eit stort arbeid bak kulissane med å organisera listene over gjenstandar og velja ut dei som det er mogleg å stilla ut.

I arbeidet med listene vart det tydeleg at ikkje alle gjenstandane er tradisjonelle highlights, men alle er utvalde fordi dei har noko spesielt ved seg, som ikkje alltid er sjølvforklarande. Difor får utstillinga namnet «De Utvalgte».

Mange har ynskja seg lurane, men dei blir der dei er no, saman med bronsealderfunna. Andre ynskjer seg gull og glas, og desse gjenstandane vert samla i gullmontrane. Det vil bli ei variert utstilling, med ei tråkkefelle, heilage kvite steinar, flintdolkar, smykke, keramik og ein fiskekrok.

Me har fått mange fine grunngjevingar for kvifor nett denne gjenstanden er utvald. Det er freistande å kåra den beste av desse, og som ein smakebit på utstillinga kan me allereie no leggja

fram Ove Raugstad si skildring av hans utvalde betalingsgull, innsendt like før fristen gjekk ut på nyttårsaftan:

«Jeg var en gang til stede da safen med museets gullgjenstander ble åpnet. Som sedvanlig var gjenstandene innpakket i esker og papir, men midt i alt det grå stakk det frem en bit med betalingsgull (ring). Mellom alt papiret skinte den med en egen stråleglans, nesten som med en magnetisk kraft. Det så ut som om gullet var smeltet og nypusset for anledningen, selv om det hadde ligget her i årevis. Med ett forstod jeg hvorfor gull til alle tider har hatt en slik tiltrekningskraft og verdi for mennesker, og fikk straks noe mer sympati for Gollum i Ringenes herre.»

kristin.a.oma@uis.no

Norgeshistorie på nett

Like før jul ble nettstedet **Norgeshistorie.no** lansert. Her finner du over fem hundre forskningsbaserte artikler, skrevet av mer enn hundre historikere, arkeologer og andre fagfolk.

Norgeshistorie.no forteller om Norges historie fra steinalderen til i dag. Fra artiklene er det lenker til digitaliserte primærkilder, gjenstandsbaser og nettressurser.

En av forfatterne er vår egen Sveinung Bang-Andersen som har levert en fin liten oppdatert artikkel om Vistegutten og hans liv i Svarthola på Randaberg. <http://www.norgeshistorie.no/eldre-steinalder/artikler/0114-en-huleboergutt-og-hans-samtidige.html>

Nettstedet formidler historie gjennom korte, informative og spennende artikler på et lett forståelig språk, og den primære målgruppen er den vanlig interesserte bruker. Elever i videregående skole og universitetsstudenter vil trolig ha særlig stor glede av innholdet.

Norgeshistorie.no er utviklet av Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) ved Universitetet i Oslo. Det meldes allerede om gode tilbakemeldinger fra brukerne. Redaksjonen er særlig godt fornøyd med at Rogaland fylkeskommune allerede har besluttet at nettstedet skal kunne brukes som digital læringsressurs ved eksamen.

anne-kari.skaar@uis.no

Steinaldergutt Halvard Lillehammer utenfor Vistehola. Foto: Terje Tveit

Flinke, flittige forskere

I siste utgaven av UBAS (University of Bergen Archaeological Series 8, 2015) har to av våre kolleger hver sin artikkel:

Volker Demuth: *Faces and Figures — Myth and Mentality in the Motives of Highly Decorated Pottery from Bergen.*

Helge Sørheim: *The First Norwegian Towns Seen on the Background of European History*
Dette nummeret av UBAS har tittelen

«*Nordic Middle Ages — Artefacts, Landscapes and Society. Essays in Honour of Ingvild Øye on her 70th Birthday*».

Helge Sørheim har også fått publisert artikkelen «*Fra stav till laft*» I «*En aktivist for Middelalderbyen Oslo. Festskrift til Petter B. Molaug i anledning hans 70-årsdag 19. desember 2014*».

Vi gratulerer forfatterne!

Marthe er MASTER

Marthe på Jernaldergarden. Foto: Terje Tveit

I desember fikk Marthe Holgersen godkjent sin masteroppgave i kulturminneforvaltning fra NTNU. Hun fullførte masteren samtidig med at hun gikk i full stilling som driftsansvarlig for Jernaldergarden, som vikar for Inger Horve som var ute i fødselspermisjon. Dette står det respekt av - og vi gratulerer hjerteligst!

Marthe vil nå framover gå i 50 % stilling på Jernaldergarden mens Inger går i 50 % stilling fram til august. Samtidig har Marthe i tillegg gått tilbake til sin vanlige 35 % stilling i resepsjon og butikk.

Masteroppgaven handler om fredningsprosesser, eller mer presist veien fram til fredningen av Utstein Kulturmiljø, det vil si områdene rundt klosteret, som ble vedtatt fredet i 1999. Hun har vært igjennom haugevis av dokumenter i ulike arkiver for å få innblikk i hva som har skjedd i prosessen.

– Jeg har også sett på hvordan resultatet ble, og hvordan fredningen fungerer i praksis. Det viser seg å være vanskelig å forvalte et område som er fredet. Utfordringen i «mitt» tilfelle

er at det skulle utarbeides en forvaltningsplan som skulle legge rammene for bruken av området. Men på grunn av motstridende interesser er denne planen aldri blitt ferdigstilt og kan dermed ikke brukes, sier Marthe.

I studietida var hun i praksis i Rogaland fylkeskommune, kulturavdelingen, seksjon for nyere tids kulturminner i to måneder.

– Det var kjempegøy å få innblikk i dette saksområdet, og jeg fikk også gjøre en del saksbehandling, sier Marthe.

Nå ser hun fram mot nye spennende tider for Jernaldergarden med nybygg og videreutvikling av anlegget som hun har et stort hjerte for.

anne-kari.skaar@uis.no

Åge skanner inn bilder. Foto: Terje Tveit

Åge sin arbeidsdag

- Akkurat nå om dagen holder jeg på med å skanne svart/hvitt-fotografier. Jeg er vel kommet til 1960-tallet nå, og det er bildene fra Ullandhaug med utgravingene til Bjørn Myhre som står på tapetet, sier Åge Pedersen.

Han er allerede ferdig med innskanningen av alt det gamle fargematerialet, både dias og fargenegativer, og museet er godt på vei til å få alt bildematerialet over i digital form.

– Det er selvsagt i stor grad et rutinepreget arbeid, men det dukker nå opp interessante ting innimellom alle stolpehullsbildene. Det er artig å se flotte, gamle bilder fra Rogaland for eksempel. Og det er også interessant å se hvordan landskap og miljø rundt gravingene har endret seg siden de første bildene ble tatt.

– Mye av det gamle fargematerialet fra

1960-tallet er av dårlig og til dels elendig teknisk kvalitet. Ikke er motivene så veldig spennende heller. Det ser ut som en var blendet av fargemulighetene, og selve det at det var farge var viktigere enn motivene og kvaliteten på bildene. Utpå 1970-tallet begynner fargebildene å bli såpass bra at de i stor grad begynner å konkurrere med svart/hvitt-bildene i feltdokumentasjonen, og utpå 1990-tallet ble det mer eller mindre slutt med å ta svart/hvitt-bilder i felt, sier Åge.

Bildebehandling og redigering er også en av arbeidsoppgavene hans. Alt som skal trykkes i

brosjyrer, publikasjoner, reklame, bestillinger fra andre museer osv. er innom Åge som sørger for at bildene er av best mulig kvalitet før de brukes videre. Han er godt fornøyd med utstyret han har til rådighet. Gode skjermer og skannere som er kalibrerte, og at det brukes fargeprofiler som matcher papir og blekk som skal brukes, sikrer at resultatet blir mest mulig likt originalen.

Selv om det er noen år siden fotografering var hovedbeskjeftigelsen har han ikke lagt fotoapparatet helt på hylla.

– Det er alltid kjekt å dra på tur med bergkunstgruppa. En fin gjeng å jobbe sammen med, og et hyggelig avbrekk fra kontorlivet. Her er vi særlig avhengige av lyset, og vi må være tålmodige og vente på riktige solforhold. Vi oppsøker jevnlig helleristningsfeltene rundt omkring i fylket, og jeg fotodokumenterer ristningene og miljøet rundt. Jeg følger retningslinjer fra Riksantikvaren, og det er en mal for hvilke bilder som skal tas: landskapet rundt, adkomst, hele feltet, enkeltfigurer og detaljer.

Innimellom alt dette er det mye springing rundt på huset for å sørge for at ledninger er på plass og at knapper virker som de skal. Det er ofte folk som trenger hjelp til å få lys og lyd til å fungere i auditorium og møterom. De som skal holde foredrag skal slippe å bruke energi på å

sjekke at utstyret virker, mener Åge. Dette skal han sørge for. Og det går stort sett greit:

– Utstyret er jo ikke helt nytt lenger, men det er ikke mye problemer med det. Og jeg har den fordel at jeg vet hvordan systemet er lagt opp og kobla sammen. Så da kan jeg lett nappe ut en ledning her og sette inn en annen ledning der, om det trengs. Det er viktig at ting kan byttes ut og fikses fort når det skjer noe.

Åge er med i sikringsutvalget, og også her drar museet nytte av hans interesse for teknikk og at han er praktisk anlagt og lommekjent på huset. Han er med på å finne gode løsninger og følger opp avtaler med firmaer om reparasjoner og utskiftninger.

Fagforeningsarbeidet har lenge vært en viktig sak for Åge. Han er leder for NTL-avdelingen ved UiS, og hovedtillitsvalgt. For å skjøtte fagforeningsarbeidet er han delvis frikjøpt, og har ellers en god ordning med museet for å drive dette arbeidet.

Åge har vært ansatt her i mange år og har hatt det veldig bra, sier han.

– Staselige lønninger er jo ikke Staten kjent for, men museet har vært et flott sted å jobbe på. Jeg trives her, avslutter han overbevisende.

anne-kari.skaar@uis.no

Utlyste stillinger

Førsteamanuensis/prosjektkoordinator: Innstilling foreligger. Saken skal nå videre til ansettelsesutvalget.

Kulturminneforsker/steinkonservator: Intervju er foretatt. Saken går videre til ansettelsesutvalget når innstilling foreligger.

Doktorgradsstipendiat, museets fagområder: Søknadsfrist 31. januar. Per i dag 3 søkere.

Rådgiver, arkeolog (kildesikring): Stilling som varer ut 2106. Intervju er foretatt, ansettelse i løpet av kort tid.

Diverse feltstillinger er utlyst. Det blir intervjuer i neste uke.

Besøkstala for 2015

Besøksstatistikken for 2015 ser slik ut:

Arkeologisk museum	31 767
Jernaldergarden	19 736
Ark. mus formidlingsaktivitet utanomhus	1 679
Totalt	53 182

Me noterer at ordinært besøk har gått mest opp, medan me har hatt ein liten nedgang i skulebesøk. Dette skuldast mellom anna at me er i gang med å fornya den faste utstillinga, og me har redusert tilbod.

Lise Johnsen studerer forskningskommunikasjon

Etter å ha studert og jobbet i Bergen i over 16 år, vendte Lise Johnsen tilbake i hjembyen Stavanger sommeren 2014. Nå gleder hun seg til å ta fatt på doktorgradsarbeidet i museologi.

Hun har solid basis i museumsfeltet, både gjennom praktisk arbeid og studier.

– På 1990-tallet jobbet jeg i fem år som museumsvakt/-omviser på alle anleggene på det som tidligere var Stavanger Museum. På Hermetikkuseet møtte jeg som museumsomviser ofte mennesker med mye kunnskap og informasjon om det dette museet formidler. Det var veldig interessant å møte folk som selv hadde vært i hermetikkindustrien og som fortsatt «hadde det i hendene», og som kunne fortelle om hvordan ting ble gjort. Det var sånn jeg ble interessert i det som har med dialogen og møtet mellom publikum og museet, sier Lise:

– Jeg fikk lyst til å vite mer om hvordan publikum bidrar med kunnskap og erfaring i formidlingssituasjonen, og dette ble tema for hovedoppgaven min i kulturvitenskap «Museum og dialog», der jeg brukte hermetikkuseet og Oljemuseet som case.

Etter hovedfagseksamen i 2002 hadde hun i et par år ulike engasjementer og stillinger som innebar bl.a. dokumentasjon av kulturminner, veiledning av hovedfagstudenter i museologi og bruk av kvalitativ metode i feltarbeid, aktiv deltakelse i Fortidsminneforeningen osv.

Deretter ble det sju år med arbeid for Museumssenteret i Hordaland. Den første tiden, fra 2004, var hun prosjektleder for registrering av private samlinger i Bergen. Hun var mye rundt og var rådgiver for private samlere, hjalp til i forbindelse med høringsuttalelser, bisto med å søke om midler fra fond og legater, arrangerte kurs osv.

I et halvt års tid var hun avdelingsleder ved Norsk Trikotasjemuseum på Salhus, og da ble

det i tillegg til det mer museumsfaglige også mer administrasjon og personalansvar.

Hennes spesialkompetanse innen arkiv og registrering førte henne så videre ut i det private næringslivet. Selantic AS, et leverandørfirma i Bergen, innen oljebransjen, hadde behov for et nytt dokumentstyringssystem, og Lise ble hyret inn som prosjektleder/faglig ansvarlig for å evaluere det systemet de hadde og undersøke hvilke systemer som var på markedet for å finne et nytt system som passet bedriften. Etter endt prosjekt fikk hun jobben som kvalitetsleder i firmaet.

Deretter, i 2014, bar det hjem til Stavanger og etter en periode med pendling mellom Bergen og Stavanger begynte hun i 2015 til i vikariat som rådgiver i Rogaland fylkeskommune, seksjon for kulturarv, nyere tid. Her jobbet hun et års tid med både verneverdige og freda bygg og anlegg, med reguleringsplaner, dispensasjonssøknader, museumsfeltet, arrangerte seminarer, osv.

Selv om hun en tid hadde hatt lyst til å gå videre med en doktorgrad, var det egentlig nokså tilfeldig at hun søkte stillingen hun nå har fått. Det var en dag hun var på reise at hun møtte en av sine tidligere universitetslærere på flyplassen. Han fortalte henne om denne stillingen som han syntes passet godt for henne. Hun hev seg rundt og skrev søknad og prosjektbeskrivelse i rekordfart – og fikk stillingen.

– Doktorgraden skal handle om forskningskommunikasjon på museum, og jeg vil forsøke å

finne ut om vi kan snakke om en egen museumsdialog og museumskommunikasjon. Hvordan bidrar museet til ny innsikt innen museumsfaget, og ny kunnskap i møte med publikum? Jeg vil både studere forskningskommunikasjon internt, mellom ulike forskningsmiljøer, og forholdet mellom museet og publikum, sier Lise.

Hun er 41 år og bor på Hinna. Hun er særlig glad i friluftsliv. Hennes åtte år gamle datter begynte i Hinnaspeiderne, og da det ble et akutt behov for en speiderleder, ble det til at Lise tok utfordringen sammen med fem andre foreldre, og sammen deler de speiderlederjobben.

– Jeg gikk i speideren selv som barn, og det er egentlig ganske kjekt å være litt tilbake i speidermiljøet, sier Lise. Alltid beredt!

anne-kari.skaar@uis.no

Vi holder trøkket på nybygget

Arbeidet med nybygget ruller stadig videre, og saken holdes varm på mange områder. Det jobbes sterkt opp mot politikere på alle nivåer, både fra universitetsledelsen og fra AM sin side. Det er laget en ny presentasjonsbrosjyre som ble delt ut på Solamøtet 11. januar, der politikere og næringslivstopper var samlet, og saken er også nylig tatt opp med kommunalutvalget i Stavanger.

Så ingen skal være i tvil om at denne saken har høyeste prioritet her på huset, og at det arbeides med saken på mange ulike kanter og nivåer.

anne-kari.skaar@uis.no

Nå har AM tre stipendiatstillinger!

På møte i Forskningsutvalget, UiS mandag 25. januar ble 17 nye stipendiatstillinger fordelt – og AM fikk tildelt en av disse. Det har vært stor rift om stillingene på de ulike fakultetene, og direktør Ole Madsen er svært glad for å ha nådd fram i kampen:

– Argumentasjonen vår har ført fram, og det er virkelig kjekt og positivt for museet at vi nå har fått tildelt en tredje stipendiatstilling. Stipendiatene er med på å styrke kunnskapsutviklingen innad på museet, og det er mange fagområder på huset som vil ha behov for og glede av å knytte til seg en stipendiat. Museet har flere ansatte med solid veilederkompetanse og også et stort nasjonalt og skandinavisk nettverk som kan bli brukt som ressurser.

Tirsdagsforedrag på AM våren 2016

FOTO: ÅGE PEDERSEN

Vårens serie med Tirsdagsforedrag starter opp 2. februar, og det er Sveinung Bang-Andersen som åpner ballet med å øse av sin erfaring som høyfjellsarkeolog gjennom et langt arkeologliv.

Også to andre av «våre egne» vil holde foredrag: Åsa Dahlin Hauken forteller nytt om arbeidet med materialet fra strandgravfeltet på Hå gamle prestegård, mens Grete Lillehammer tar for seg den fascinerende ravperla fra ei kvinnegrav fra vikingtid på Line i Time kommune. Ellers vil vår tidligere kollega Kirsten Juhl fortelle om sitt doktorarbeid om massegraver. To svenske forskere vil også bidra, begge med utgangspunkt i menneskelevninger i myr og våtmark. Fridtjof Riis er også en person vi har samarbeidet med tidligere. Denne gangen skal han ta for seg den spennende historien tilblivelsen av Ritlandskrateret i Hjelmeland. Riis fikk i 2015 Brøggerprisen (Norsk Geologisk Forenings Hederspris) for sitt forskningsarbeid.

Gå inn på museets hjemmeside og les mer om foredragene i kalenderen.

Foredragene holdes i auditoriet, og starter klokka 18.30. Gratis adgang.

2. februar. Sveinung Bang-Andersen, arkeolog: «*Høyfjellsarkeologi i Rogaland – noen tidsbilder, erfaringer og resultater*»

9. februar. Fridtjof Riis, geolog: «*Ritlandskrateret – et meteorittkrater fra jordas oldtid har en historie å fortelle.*»

16. februar. Torunn Zachrisson, arkeolog «*Spedbarna i myra i Hå – hva skjedde i jernalderens myrer?*»

23. februar. Kirsten Juhl, arkeolog og samfunnsikkerhetsviter: «*Samfunnsikkerhet, tillit og granskingen av moderne massegraver*»

1. mars. Åsa D. Hauken, arkeolog: «*Strandgravfeltet på Hå gamle prestegård*»

8. mars. Grete Lillehammer, arkeolog: «*Perlemagi: om en ravperle i en vikingtids kvinnegrav fra Line på Jæren*»

15. mars. Christina Fredengren, arkeolog: «*Tidens Vatten – deponeringer av mennesker og dyr i våtmarker og vann*»

Gull og banditter

Ellen Hagen kom over en fornøyeelig sak på hjemmesiden til Kulturhistorisk museum, UiO for en tid siden:

I 1910 var det et stort gullyveri på Kulturhistorisk museum i Oslo. Politiet fanget tyven samme kveld, og han hadde da allerede rukket å rampone flere gjenstander. Noen var allerede også blitt smeltet om. Den gedigne gullringen fra Flagghaugen på Avaldsnes, på over et halvt kilo gull, var et av de stjalne praktstykkene. Gullringen slapp unna i siste liten. Den var brukket i to – klar til å havne i smeltedigelen da gjerningsmannen ble pågrepet.

FOTO: TERJE TVEIT

Den pensjonerte professoren Einar Østmo er for tiden i ferd med å gå gjennom arkivmappa til denne hendelsen, og da han kom over en riktig godbit, kontaktet han kollegaen Dagfinn Skre som skriver dette på museets nettside:

En dag i oktober ringte Einar meg fra arkivet og sa: «Du må komme». Så jeg gikk over gaten til Historisk museum, der arkivet ligger. Fra en gulnet konvolutt trakk Einar opp en bunke med små papirlapper. «Dette er de notater Professor Gabriel Gustafson

gjorde da det meste av gullsakene kom tilbake til museet», sa Einar; «én lapp for hver oldsak», sa han, og ga meg en av lappene. Med Gustafsons nesten uleselige håndskrift sto det: «718 Agvaldsnes nu i 2 stk».

Dagfinn Skre fulgte opp saken, og var blant annet også i kontakt med vår Håkon Reiersen for å finne ut mer om hva som har skjedd med ringen. Les hele historien her: <http://www.khm.uio.no/forskning/prosjekter/avaldsnes/aktuelle-saker/gullringen-er-stjalet.html>

**Husk yoga
hver mandag
kl. 11.15-11.30
i 1. etasje**

NB! Hjelp oss med å få inn opplysninger om publiseringer av AM-folk, enten populærvitenskapelig eller vitenskapelig, slik at vi kan få det med i AM-info.

AMinfo:

Ansvarlig redaktør:
tor.vestrheim@uis.no

Redaktør:
anne-kari.skaar@uis.no

Fotograf:
terje.tveit@uis.no

Design:
ingund.svendsen@uis.no

Redaksjonen avsluttet
29.01.2016

<http://ansatt.uis.no>